

Werk COP26 uit in een breed, ambitieus en inclusief internationaal klimaatbeleid

Rondetafelgesprek uitwerking van de COP26 op het terrein van BuHa-OS

Positie paper Both ENDS, mensenrechten en milieuorganisatie

17 februari 2022

Geachte leden van de vaste commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Uw commissie erkent al jaren de urgentie van het aanpakken van gevaarlijke klimaatverandering. Wij verwelkomen dan ook de uitnodiging om in het begin van deze nieuwe Kabinetsperiode met u in gesprek te gaan over de uitwerking van COP26 op uw terrein. Middels deze brief delen we met u de volgens ons belangrijkste uitkomsten van COP26 en doen we concrete aanbevelingen voor vervolgstappen.

Tijdens COP26 zijn er belangrijke stappen gezet om 1,5C in het zicht te houden:

- Meer dan 40 landen besloten om alle investeringen in nieuwe kolencentrales te stoppen in binnen en buitenland. Bestaande centrales moeten in de komende 20 jaar worden uitgefaseerd.
- Nederland tekende samen met 33 andere landen en 5 financiële instellingen een verklaring om per eind dit jaar te stoppen met alle financiële steun voor fossiele projecten in het buitenland.¹
- De stem van vrouwen stond stevig op de agenda. Landen erkenden het zich al manifesterend vrouwelijk leiderschap en de reeds actieve deelname door vrouwen in klimaatactie. COP26 deed dan ook een heldere oproep tot meer actieve participatie door vrouwen in besluitvormende processen op lokaal, nationaal en internationaal en erkende dat ook de besluitvorming rondom klimaatfinanciering en de implementatie van zowel mitigatie als adaptatiemaatregelen, gelijkwaardiger moet worden.

Voor Nederland Handelsland zien wij uitdagingen én kansen in de uitwerking van de COP26 resultaten binnen het beleidsterrein van BuHa-OS voor de komende regeerperiode. Onze welvaart komt voor een derde uit het buitenland. Onze economische activiteiten hebben een grote klimaatafdruk en zetten essentiële ecosystemen zoals de Amazone, de Kalimantan en koraalriffen onder druk. Ecosystemen die cruciaal zijn voor de opvang van de klimaatuitstoot. Volgens recent onderzoek door de EU hoort de milieu- en klimaatafdruk van Nederland tot de grootste van alle Europese lidstaten.² Bovendien ondervinden vrouwen zowel van de economische activiteiten als van klimaatverandering de meeste negatieve effecten.

Het regeerakkoord biedt handvatten voor een coherente aanpak; Minister Schreinemacher zal de komende maanden haar nota Internationaal milieu- en klimaatbeleid uitbrengen. Ook Minister Jetten werkt momenteel aan een plan om groene industriepolitiek te verwezenlijken en energie-infrastructuur aan te leggen, bijvoorbeeld via het Klimaat- en transitiefonds van 35 miljard. Het is noodzakelijk dat de handelsagenda goed verankerd wordt in beide processen, zodat het Kabinet efficiënt en doelmatig zowel haar groene industriepolitiek en het brede buitenlandbeleid in lijn brengt met 1,5C.

Wij doen u de volgende aanbevelingen voor een breed, eerlijk en inclusief internationaal klimaatbeleid om uitwerking te geven aan COP26 en gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen:

1. Maak handel onderdeel van het klimaatbeleid

- Stop per eind dit jaar volledig met alle financiële steun voor fossiele projecten in het buitenland, in lijn met de door Nederland getekende Verklaring van Glasgow. Gas is hierbij geen transitiebrandstof. Uitzonderingen voor vloeibaar gas voor koken of verwarming waar geen alternatieven zijn en fossiele generatoren voor noodgevallen zijn acceptabel. Atradius DSB, FMO en Invest International moeten een strategie maken hoe zij hun gehele portfolio in lijn brengen met 1,5C. Steun vanuit deze instrumenten moet gestoeld zijn op het bevorderen van een eerlijke transitie waarin eigenaarschap gedeeld wordt of volledig in handen komt van lokale burgers en bedrijven en waarbij de nadruk ligt op de uitwisseling en overdracht van (technische) kennis.

1 <https://ukcop26.org/statement-on-international-public-support-for-the-clean-energy-transition/>

2 <https://eu-dashboards.sdindex.org/rankings/spillovers>

- Sluit alleen handels- en investeringsverdragen die in lijn zijn met 1,5C. Zeg ons lidmaatschap van het Energy Charter Treaty op. Dit investeringsverdrag zit de energietransitie in de weg, zoals al bleek uit de claims van Uniper en RWE aan de Nederlandse Staat. Om ISDS klachten tegen zich en andere staten die proberen hun klimaat doelstelling te bereiken in de toekomst te voorkomen, zou Nederland ook zijn bestaande bilaterale investering akkoorden (BITs) moeten herzien.
 - Zet het postennetwerk in voor 1,5C. Ons Koninkrijk is met ongeveer 140 diplomatieke posten zeer actief in de wereld. Zij kunnen hiermee een belangrijke bijdrage leveren aan een 1,5C wereld. De economische diplomatie via de ambassades zal zich niet langer kunnen richten op het uitbreiden van de markt voor onze fossiele industrie, en kan juist welkome steun bieden voor Nederlandse bedrijven die, in samenwerking met lokale actoren, duurzame oplossingen uitrollen.
- 2. Klimaatadaptatie: verbindt gendergelijkheid, klimaat, mensenrechten en biodiversiteit**
- Grote groepen mensen in de wereld ondervinden nu al de gevolgen van klimaatverandering. Als een van de landen die te lijden zal hebben onder zeespiegelstijging, en als expert op het gebied van voedselproductie, heeft Nederland veel te bieden. Zorg dat onze adaptatieagenda aansluit bij de kennis en behoeften van mensen die kwetsbaar zijn voor klimaatverandering.
 - Zet tijdens klimaat- en biodiversiteitsconferenties, en bij VN-agentschappen en binnen de EU, nadrukkelijk in op het effectief betrekken van vrouwen en het bevorderen van gendergelijkheid en inclusiviteit in de besluitvorming. Vrouwen maken de helft van de wereldbevolking uit, maar hun stem wordt onvoldoende gehoord in biodiversiteits-, en klimaatbeleid.³ Vrouwen hebben juist een sleutelpositie bij activiteiten die biodiversiteit en klimaatadaptatie ondersteunen. Zij zijn kennishouders op biodiversiteit én pioniers in duurzame energie, water, bos- en landbouw.⁴
 - Voorkom risico voor 'maladaptation' - initiatieven uit naam van klimaat die uiteindelijk leiden tot grotere kwetsbaarheid voor vrouwen, boeren, vissers en andere bevolkingsgroepen. Denk daarbij aan het aanleggen van grote dammen, kustbeschermingswerken en aan bepaalde vormen van landbouw die kleinschalige boeren de controle over hun eigen voedselproductie ontnemt.
 - Versterk innovatieve financieringsmechanismen en vergroot de effectiviteit van de beschikbare klimaatfinanciering. Klimaatfinanciering uit onze OS gelden – via bilaterale kanalen, IFIs of fondsen zoals het Green Climate Fund en FMO's Dutch Fund for Climate and Development – bereiken nu amper de lokale vrouwengroepen die met innovatieve klimaatinitiatieven komen.⁵ In 2017–18, kwam slechts 20,5% van bilaterale klimaatfinanciering bij de hardst getroffen en armste landen terecht en 3% bij kleine eilandstaten.⁶ Zet in op lokale toegang tot financiering en besluitvorming.
- 3. Bescherm klimaat-, milieu- en mensenrechtenactivisten**
- Klimaat en mensenrechten zijn nauw met elkaar verbonden. In veel landen worden mensen die opkomen voor het klimaat door hun eigen overheid de mond gesnoerd. De minister was onlangs op bezoek bij AFIEGO in Oeganda, een organisatie die zich inzet voor het versterken van gemeenschappen in hun strijd tegen oliewinning in het land en de export daarvan, alsmede het verstevigen van het nationale beleid op duurzame energieopwekking. AFIEGO en de gemeenschappen waarmee zij werkt worden door de Oegandese overheid onterecht opgepakt en geïntimideerd. Zij dienen beschermt te worden om zo een bijdrage te leveren aan een eerlijke (energie)transitie. Hierbij kan een link gemaakt worden met de te ontwikkelen IMVO-wetgeving.

We kijken ernaar uit om tijdens het rondetafelgesprek met u hierover door te praten.

Met vriendelijke groet,
Danielle Hirsch – Directeur
Niels Hazekamp – Senior beleidsadviseur

3 Zo worden slechts 33 procent van de besluitvormende posities binnen de UNFCCC bekleed door vrouwen. Op het niveau van nationale of lokale overheden en andere instituties ligt dit aandeel zelfs veel lager. Zie ook: <https://www.nature.com/articles/d41586-022-00208-1>

4 Zie bijvoorbeeld: <https://gaggaalliance.org/>

5 Zie ook: <https://www.bothends.org/en/Whats-new/Publicaties/Intrinsically-linked-gender-equality-climate-and-biodiversity/>

6 Zie Oxfam, Climate Finance Shadow Report 2020: <https://www.oxfam.org/en/research/climate-finance-shadow-report-2020>